

AKADEMIA MUZYCZNA IM. I. J. PADEREWSKIEGO W POZNANIU
 WYDZIAŁ KOMPOZYCJI, DYRYGENTURY, TEORII MUZYKI I RYTMIKI

Przedmiot:	Propedeutyka Dyrygentury			Kod przedmiotu:	K2 PD
Koordinator przedmiotu:	Aleksander Gref			Punkty ECTS:	3
Status przedmiotu:		Rodzaj zajęć:	W/C	Ilość godzin:	60
Wydział:	Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Rytmiki	Kierunek:	Teoria Muzyki		
Specjalności:	Teoria Muzyki	Profil studiów:	Ogólnoakademicki		
Forma studiów:		Język:	Polski		
POZIOM STUDIÓW:					
Semestr I:		Semestr II:		Semestr III:	30g./Z./1 ECTS
Semestr IV:	30g./Egz./2 ECTS	Semestr V:		Semestr VI:	

Prowadzący zajęcia (tytuł naukowy, imię i nazwisko, w przypadku kilku osób w hierarchii od najwyższego stopniem)	dr Aleksander Gref
--	---------------------------

<p>Cele i założenia przedmiotu W polu tym należy umieścić cele ogólne, które można określić jako cele zajęć stawiane sobie przez prowadzącego. Może być to od jednego do maksymalnie kilku celów (zależnie od liczby godzin i form zajęć), które są powiązane bezpośrednio z efektami kształcenia. Są one wyrazem intencji pedagogicznych, a zarazem najbliższym punktem odniesienia umożliwiającym formułowanie szczegółowych efektów kształcenia. Proszę wymienić ogólne cele przedmiotu (np. poznanie podstawowych pojęć z zakresu..., wyposażenie studentów w wiedzę z zakresu..., ukazanie..., doskonalenie/nabycie umiejętności...)</p>	<p>Celem i założeniem przedmiotu jest zaznajomienie studentów z podstawowymi aspektami dyrygentury symfonicznej. Zajęcia mają rozwinąć umiejętności manualne studenta, ukazać problematykę związaną z prowadzeniem orkiestry kameralnej i symfonicznej. W swoim zakresie obejmują przede wszystkim utwory instrumentalne z okresu klasycznego i romantycznego. Zajęcia będą realizowane głównie z towarzyszeniem 2 fortepianów. Student będzie miał okazję zaznajomić się z podstawowym repertuarem symfonicznym i kameralnym, a także uzyskać wiedzę na temat prowadzenia prób i współpracy z zespołem, planowania całotygodniowego trybu pracy orkiestry, jak również z odpowiednim dostosowaniem gestów do epoki wykonywanych utworów.</p>
<p>Wymagania wstępne Powinny zawierać: wymagania formalne, czyli nazwy przedmiotów, których wcześniejsze zaliczenie jest niezbędne do realizowania treści danego przedmiotu oraz wymagania wstępne, czyli zakres wiadomości, umiejętności i kompetencji przydatnych lub traktowanych jako punkt wyjścia do realizacji treści danego przedmiotu.</p>	<p>Biegła znajomość zapisu nutowego, dobry słuch muzyczny. Wiedza na poziomie dyplomu szkoły muzycznej II stopnia z : harmonii teoretycznej i praktycznej, form muzycznych, kontrapunktu, instrumentoznawstwa, literatury muzycznej, historii muzyki, historii sztuki oraz umiejętność gry na fortepianie w stopniu podstawowym (ew. na drugim instrumencie w stopniu na poziomie dyplomu szkoły muzycznej II stopnia). Znajomość języka obcego. Umiejętność nawiązywania kontaktu i prowadzenia swobodnej rozmowy.</p>

TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTU Podział przedmiotu na semestry. Rozbijamy treści programowe na odpowiednią ilość godzin które poświęcimy z zajęć. Treść powinna być ujęta w zwartej formie, bez nadmiernej detalizacji treści kształcenia. Proszę skupić się raczej na problematyce i zasadniczych zagadnieniach i nie podawać konkretnych tematów poszczególnych zajęć, gdyż będzie to poważnym uszczywnieniem procesu kształcenia. Ten podział będzie niezbędny przy późniejszym tworzeniu macierzy odniesień treści programowych do efektów kształcenia i innych, będących dokumentem podlegającym ocenie przez PKA.	Liczba godzin
Semestr I	

Semestr II	
Semestr III	30
Teoretyczne i praktyczne poznanie pojęć związanych z techniką dyrygencką	3
Opanowanie podstawowych umiejętności dyrygenckich takich jak: auftakt, rodzaje schematów	7
Praktyczne wskazanie kierunków i sposobów rozwoju ruchowej techniki dyrygenckiej w oparciu o realizację programu symfonicznego obejmującego twórczość kompozytorów klasycyzmu.	10
Opanowanie umiejętności pokazywania dynamiki w utworze jak i wskazywania wejść poszczególnych grup instrumentów	10
Semestr IV	30
Rozwój technicznych umiejętności dyrygenckich: wskazywanie artykulacji, uniezależnienie rąk podczas dyrygowania, czytelność i determinacja przekazywanych sugestii.	10

Praktyczne wskazanie kierunków i sposobów rozwoju ruchowej techniki dyrygenckiej w oparciu o realizację programu symfonicznego obejmującego twórczość kompozytorów romantyzmu.	10
Rozwój świadomości muzycznej nad interpretowanym dziełem (odpowiedni układ rąk i schematu, prawidłowe dostosowanie aspektów dotyczących artykulacji, agogiki, dynamiki i artykulacji)	10
Semestr V	
Semestr VI	

	Kod efektu	EFEKTY KSZTAŁCENIA PRZEDMIOTU <ul style="list-style-type: none"> • Do każdej kategorii (W, U, K) tworzymy efekt kształcenia, który chcemy osiągnąć naszym przedmiotem. Wybieramy tylko te efekty, które <u>będziemy mogli sprawdzić później wybranymi przez siebie metodami weryfikacji</u> (czy student osiągnął dany efekt kształcenia po skończeniu przedmiotu). Minimalnie po jednym dla każdej kategorii, maksymalnie 3. • Powinny być one sformułowane w odmienny sposób (bardziej szczegółowo), niż te zawarte w efektach kierunkowych, ale powinny z nich wynikać i w sposób jednoznaczny się z nimi wiązać. W sylabusie wypisujemy wyłącznie te efekty kształcenia, które są realizowane w ramach danego przedmiotu. Kod efektu tworzymy w oparciu o kod efektu kierunkowego, np. jeżeli nawiązujemy do efektu (z efektów kierunkowych kompozycji) K_W02 (dysponuje ogólną wiedzą dotyczącą podstawowych koncepcji, teorii i zasad, odpowiednich dla sztuki muzycznej w zakresie kompozycji, teorii muzyki i rytmiki, właściwych dla studiowanego kierunku), dopisujemy do kodu efektu W02 kod efektu przedmiotu, np. W02 P1 (P1 – czyli pierwszy szczegółowy efekt sformułowany dla przedmiotu w odniesieniu do efektu 1. z zakresu Wiedzy). • W opisie efektów wykorzystuje się czasowniki operacyjne ujęte w formie osobowej, które nazywają konkretne czynności studenta możliwe do sprawdzenia. Dla jednego efektu używamy tylko jednego czasownika. Przykłady na końcu dokumentu. 	Efekt kształcenia w obszarze kształcenia
Wiedza (W)	K_W01	zna podstawowy wybrany repertuar symfoniczny	A1A_W01
	K_W02	posiada wiedzę dotyczącą elementów dzieła muzycznego i muzycznych wzorców formalnych do wyrażania własnych koncepcji artystycznych	A1A_W02
	K_W03	zna style muzyczne i związane z nimi tradycje wykonawcze	A1A_W04
Umiejętności (U)	K_U01	umie wyrazić gestem oraz przekazać zespołowi oczekiwaną emocję zawartą w dziele muzycznym	A1A_U01
	K_U04	posiada umiejętności dyrygenckie w zakresie interpretacji utworów reprezentujących różne gatunki i style muzyczne	A1A_U04
	K_U07	posiada dobre nawyki dotyczące techniki i postawy, umożliwiające operowanie ciałem w sposób najbardziej wydajny i bezpieczny (z punktu widzenia fizjologii)	A1A_U07
Kompetencje	K_K01	rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie	A1A_K01

społeczne (K)	K_K02	samodzielnie podejmuje niezależne prace, wykazując się umiejętnościami zbierania, analizowania i interpretowania informacji, rozwijania idei i formułowania krytycznej argumentacji oraz wewnętrzną motywacją i umiejętnością organizacji pracy	A1A_K02
	K_K05	dba o higienę osobistą podczas pracy, swój korzystny wizerunek i wygląd zewnętrzny, mając na uwadze ogólnie przyjęte zasady współżycia społecznego	A1A_K06

Metody kształcenia (do wyboru) (zostawiamy tylko używane, inne usuwamy; np. zaznaczamy niepotrzebne myszką i klawisz Del)	wykład problemowy
	wykład konwersatoryjny
	analiza (studium) przypadków
	rozwiązywanie zadań artystycznych
	praca indywidualna
	praca w grupach
	aktywizacja („burza mózgów”, metoda „śniegowej kuli”, konstruowanie „map umysłu”)
sesje rozwiązywania problemu	
inne metody stosowane przez prowadzącego	

Metody weryfikacji efektów kształcenia (do wyboru) (zostawiamy tylko używane, inne usuwamy; np. zaznaczamy niepotrzebne myszką i klawisz Del)	Wymagania końcowe – zaliczenie roku, forma oceny	Nr efektu przy każdej formie zaliczenia proszę wybrać rodzaj wcześniej stworzonego efektu (min. 1), który będzie sprawdzany tą metodą (z niebieskiej kolumny „kod efektu” np. W01); podlega ocenie PKA					
	egzamin praktyczny (obserwacja wykonawstwa)	W02	W03	U01	U04	U07	K02

	przesłuchanie (wykonawstwo)	W02	W03	U01	U04	U07	K02
	realizacja zleconego zadania	W01	W02	U01	U04		
	wszystkie inne metody stosowane przez prowadzącego	W01	W02	W03			

Forma i warunki zaliczenia przedmiotu (w przypadku konieczności uzupełniamy białe pola; pod odpowiednim semestrem kopiujemy formę zaliczenia ustaloną przez Dziekanat z pierwszej strony)	Warunki zaliczenia:	Zaliczenie przedmiotu uwarunkowane jest uczęszczaniem na zajęcia (kontrola obecności) oraz osiągnięciem wszystkich założonych efektów kształcenia (w minimalnym akceptowalnym stopniu – w wysokości powyżej 50%).
		Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest: 1. minimum 75% obecności na zajęciach i czynny udział studenta w zajęciach własnych oraz udział bierny w zajęciach kolegów; 2. Systematyczna praca i opanowanie przerabianego na zajęciach materiału; 3. Rozwój techniki i świadomości dyrygenckiej. Zaliczenie zajęć.
	Warunki egzaminu:	Warunkiem przystąpienia do egzaminu lub kolokwium jest uzyskanie zaliczenia z przedmiotu. Warunkiem zdania egzaminu lub kolokwium jest uzyskanie więcej niż 50% przewidzianych punktów.
		Warunkiem przystąpienia studenta do egzaminu jest uzyskanie zaliczenia z przedmiotu. Student ma obowiązek zadyrygowania zadanego przez prowadzącego przedmiot utworu symfonicznego (przygotowywanego wcześniej) i dowolnie wybranego przez siebie utworu symfonicznego z okresu klasycznego bądź romantycznego (dyrygowanie przy dwóch fortepianach).

	Inne:					
	Semestr I:	Semestr II:	Semestr III:	Semestr IV:	Semestr V:	Semestr VI:
			Z	E		

NAKLAD PRACY STUDENTA – ILOŚĆ PUNKTÓW ECTS

		Ilość godzin:	Punkty ECTS: (ustala Dziekan)
Przedmiot realizowany przy bezpośrednim udziale nauczyciela akademickiego	Zajęcia dydaktyczne	60	
	Konsultacje (standardowo 1-2 na 15 tygodni zajęć):	8	
	Suma	68	
Ilość godzin samodzielnej pracy studenta w czasie trwania przedmiotu	Semestr I		
	Semestr II		
	Semestr III	30	
	Semestr IV	30	
	Semestr V		
	Semestr VI		
	Sumaryczny nakład pracy:	128	

Literatura podstawowa

Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia przedmiotu (zdania egzaminu) m.in. wykorzystywana podczas zajęć oraz samodzielnie studiowana przez studenta w ramach przygotowania do zajęć. Poszczególne pozycje zalecane w literaturze, powinny uwzględniać najnowsze osiągnięcia w danej dyscyplinie, powinny być ściśle związane z problematyką realizowanych treści programowych. Wykaz lektur obowiązkowych powinien ograniczać się do tych pozycji, z którymi student jest w stanie zapoznać się w zakładanym czasie przygotowania się do zajęć.

- Boulton A. *O sztuce dyrygowania. (Thoughts on Conducting.)* London 1963.
- Jaworski L. *Podstawy techniki dyrygowania.* UMCS, Lublin, 2003.

Literatura uzupełniająca

Literatura dodatkowa dla studentów, którzy chcą rozszerzyć swoją wiedzę w tematyce poruszanej w ramach przedmiotu. Należy pamiętać, że wykaz literatury przeznaczony jest dla studenta, dlatego trzeba wziąć pod uwagę dostępność przywoływanych pozycji dla studiujących.

Biblioteki wirtualne i zasoby on-line

zasoby zamieszczone na YouTube, Spotify, CD i DVD

Cel: „Cel przedmiotu opisuje zmianę, jaką chce się osiągnąć w wyniku realizacji procesu kształcenia związanego z przedmiotem. Cele są intencjami nauczyciela wskazującymi, co, po zakończeniu danego kursu, zmieni się w sytuacji odbiorców (studentów). Przedstawiają, jaką wiedzę posiadają odbiorcy, czego nowego się nauczą, jak wzbogacą się ich umiejętności, jak zmieni się ich sytuacja życiowa, jakie pojawią się możliwości. Cele przedmiotu są elementem wejścia i nie gwarantują określonych efektów/rezultatów, które powinny być zdefiniowane jako wieńczące proces kształcenia”

FORMUŁOWANIE EFEKTÓW KSZTAŁCENIA – Praktyczne informacje

Określenie efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji jest najważniejszym elementem wprowadzania PRK podlegających ocenie przez PKA oraz warunkujących potrzebę utrzymania konkretnych zajęć w siatce godzin kierunku. Definiowane efekty kształcenia nie powinny odzwierciedlać oczekiwań i ambicji kadry, lecz realne możliwości osiągnięcia tych efektów przez przeciętnego studenta.

Przy formułowaniu efektów kształcenia należy dążyć do:

- unikania nadmiernej detalizacji (rozdrabniania). Wielość oczekiwanych efektów uczenia się stwarza pozory zachowania bezstronności w procesie oceniania, ale jednocześnie może przerodzić się w nieuzasadniony rygorizm i brak elastyczności. Ponadto nadmiernie szczegółowe efekty kształcenia (zwłaszcza z poziomu wiedzy) utrudniają sprawdzanie bardziej złożonych kompetencji i zdecydowanie ograniczają samodzielność intelektualną studenta.
- zachowania stosownych proporcji między liczbą efektów uczenia się przypisanych do poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Jest to ważne także z tego powodu, że najłatwiej jest definiować i sprawdzać efekty uczenia się w obszarze wiedzy, pomijając tym samym lub znacznie ograniczając aspekty mniej oczywiste do weryfikacji i wymagające przy ocenianiu zastosowania rozbudowanych kryteriów oceny (a nie norm liczbowych/procentowych).
- zapewnienia przystawalności efektów uczenia się danego przedmiotu do celów całego programu, a także do efektów zdefiniowanych w opisie efektów kształcenia w danym obszarze studiów (poziomu PRK);
- zachowania realizmu oczekiwań, czyli dostosowania efektów uczenia się do pozostałych założeń zawartych w sylabusie, czyli do celów kształcenia, treści programowych, form zajęć i metod dydaktycznych a także czasu przeznaczanego na realizację danego przedmiotu.

Definiowanie efektów kształcenia odejmuje trzy poziomy, określone w PRK:

Wiedza: rozumiana jest jako efekt przyswojenia (nie przetworzenia) informacji; składa się na nią „zbiór opisu faktów, zasad, teorii i praktyk powiązanych z określoną dziedziną pracy lub nauki”. Przydatne (i stosowne) do opisanie efektów kształcenia tej kategorii są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej), które pozwalają sprawdzić, czy student „wie i rozumie”:

1. Sformułowania występujące najczęściej:
- *nazywa, definiuje, wymienia, opisuje, wyjaśnia/tłumaczy, identyfikuje/rozpoznaje, streszcza, charakteryzuje, rozróżnia, uzupełnia, ilustruje, potrafi przedstawić w innej konwencji językowej, wyciąga proste wnioski*
2. Pozostałe możliwości:
Odtwarzanie zapamiętanych informacji:

- *definiować, powielać, wymieniać, powtarzać, przywoływać, odtwarzać, reprodukować*

Przetwarzanie:

- *klasyfikować, opisywać, dyskutować, wyjaśniać, zlokalizować, wybierać, raportować, rozpoznawać, tłumaczyć, parafrazować*

Wykorzystanie wiedzy:

- *wybierać, demonstrować, przedstawiać, stosować, interpretować, operować, planować, schematyzować, organizować, produkować, rozwiązywać, używać, zapisywać*

Analizowanie, dyskutowanie:

- *oceniać, oszacować, analizować, krytykować, ułożyć, testować, rozpoznać, rozdzielać, podkreślać, oddzielać, egzaminować, kwestionować, testować*

Wydawanie ocen, sądów, opinii:

- *szacować, oceniać, bronić, osądzać, argumentować, wybierać, wspierać, wartościować, wspierać, podważać, dedukować, oceniać, klasyfikować*

Tworzenie z wykorzystaniem zdobytej wiedzy:

- *konstruować, tworzyć, projektować, pisać, rozwijać, formułować, montować, składać, tworzyć, powięzywać.*

Umiejętności: kategoria umiejętności obejmuje umiejętności intelektualne/poznawcze oraz praktyczne. Generalnie oznacza „zdolność do stosowania wiedzy i rozwiązywania problemów”. Przydatne (i stosowne) do opisanego efektów kształcenia tej kategorii są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej), które pozwalają sprawdzić, czy student potrafi zastosować wiedzę w sytuacjach typowych i nietypowych, czy posiada umiejętności analizowania, dokonywania syntez i oceniania:

1. Sformułowania występujące najczęściej:

- *rozwiązuje, konstruuje, porównuje, klasyfikuje, porządkuje, wybiera sposób, projektuje, proponuje (alternatywne rozwiązania), organizuje, planuje, dowodzi, wyprowadza wnioski na podstawie twierdzeń, przewiduje, weryfikuje, analizuje, wykrywa, ocenia, szacuje, argumentuje sądy, ustala kryteria, rozpoznaje motywy lub przyczyny, poddaje krytyce, dyskutuje*

2. Pozostałe możliwości:

Orientacja:

- *wybierać, opisywać, wyczuwać, odróżniać, rozróżniać, rozpoznawać, identyfikować, wyodrębniać, powięzywać, wybierać*

Inicjowanie działania:

- *rozpocząć, prezentować, wystawiać, wyświetlać, wyjaśniać, przedstawiać, postępować, kontynuować, reagować, podawać, określać, wyrażać, udzielać, proponować.*

Korzystanie z zebranego materiału, wzorów:

- *transponować, naśladować, śledzić, reagować, odtwarzać, odpowiadać*

Stosowanie zdobytych kompetencji w nowych sytuacjach:

- *adaptować, odmieniać, zmieniać, przekładać, aranżować, reorganizować, rewidować, urozmaicać*

Kreatywność:

- *układać, budować, kombinować, komponować, konstruować, tworzyć, projektować, inicjować, zapoczątkowywać, produkować, wynajdywać, wymyślać*

Kompetencje społeczne (postawy): kategoria ta obejmuje zdolność do autonomicznego i odpowiedzialnego wykonywania powierzonych zadań, gotowość do uczenia się przez całe życie, sprawność komunikowania się, umiejętność współdziałania z innymi w członka i lidera zespołu. Jest ona trudniejsza do szczegółowego zdefiniowania w formie sprawdzalnych celów szczegółowych, ale możliwych do zaobserwowania. Do opisanego efektów kształcenia objętych tą kategorią przydatne są na przykład następujące czasowniki (w formie osobowej) i zwroty:

1. Sformułowania występujące najczęściej:

- zachowuje ostrożność/krytycyzm w wyrażaniu opinii, dyskutuje, zachowuje otwartość na ..., pracuje samodzielnie, wykazuje kreatywność w ..., pracuje w zespole, kieruje pracą zespołu/ pełni funkcje kierownicze, troszczy się/dba o ..., wykazuje odpowiedzialność za ..., angażuje się w ..., przestrzega poczynionych ustaleń, chętnie podejmuje się ..., jest zorientowany na ..., docenia, akceptuje, jest wrażliwy na, dąży do ...

2. Pozostałe możliwości:

Tworzenie stanowiska:

- działać, rozróżniać, faworyzować, wpływać, słuchać, modyfikować, przedstawiać, wykonywać, spełniać, praktykować, proponować, kwalifikować, upoważniać, kwestionować, rewidować, zaspakajać, rozwiązywać, weryfikować

Reagowanie, oczekiwanie:

- pytać, wybierać, opisywać, śledzić, dawać, utrzymywać, identyfikować, umiejscawiać, nazywać, wybierać, podnosić, wstawiać

Prezentowanie:

- odpowiadać, asystować, pomagać, stosować się, spełniać, dopasowywać, dostosowywać, dyskutować, pomagać, etykietować, oznaczać, wykonywać, praktykować, prezentować, czytać, wygłaszać, raportować, wybierać, mówić, pisać

Organizowanie:

- przestrzegać, zmieniać, aranżować, zbierać, wiązać, porównywać, kompletować, bronić, wyjaśniać, formułować, uogólniać, identyfikować, integrować, modyfikować, porządkować, organizować, przygotowywać, powiązywać, syntezować, łączyć

Działanie projektowe:

- kompletować, demonstrować, rozróżniać, wyjaśniać, podążać, formułować, inicjować, sprowadzać, łączyć, uzasadniać, proponować, czytać, raportować, wybierać, dzielić się, studiować, pracować

O ile sformułowane w opisach obszarów kształcenia efekty kształcenia w kategoriach wiedzy i umiejętności są na ogół zrozumiałe i w miarę łatwe do interpretacji (przeniesienia na poziom programu kształcenia), to kategoria kompetencji społecznych może przysporzyć w tym zakresie pewnych trudności, wynikających przede wszystkim z braku precyzyjnego określenia, czym są kompetencje społeczne.

Kompetencje społeczne można podzielić na trzy grupy:

- kompetencje pozwalające efektywnie i skutecznie działać, prowadzić badania, odnaleźć się na rynku pracy (np. przedsiębiorczość, potrzeba i umiejętność samokształcenia, czy zdolność pracy w zespole),
- kompetencje pozwalające na rozumienie rzeczywistości społecznej, dokonywania wyborów i działania ze świadomością konsekwencji związanymi z tymi wyborami (np. świadomość pełnionych ról społecznych, gotowość do działania na rzecz interesu publicznego),
- kompetencje pozwalające na dostrzeganie uzasadnień legitymizujących własne działanie oraz praktykę społeczną, umożliwiające rozumienie własnej sytuacji, ograniczeń oraz kontekstów, w jakich przebiega działanie (np. znajomość i zdolność rozwijania zasad etyki zawodowej).

Występujące w opisie poszczególnych obszarów kształcenia sformułowania dotyczące efektów kształcenia w kategorii kompetencji społecznych są dość ogólne, co pozostawia uczelniom znaczną swobodę w zakresie ich uszczegóławiania i doprecyzowania. Przy opracowywaniu efektów kształcenia dla konkretnego programu uczelnia powinna wziąć pod uwagę to, że kompetencje społeczne mogą być formowane nie tylko przez nauczane treści, ale także przez odpowiednie metody dydaktyczne, przez inspirowanie studentów do działań użytecznych społecznie i włączanie wyników takich działań do dorobku studenta oraz na wiele innych sposobów. W tym kontekście warto wspomnieć, że kompetencje społeczne w rozumieniu Europejskich Ram Kwalifikacji to przede wszystkim odpowiedzialność i autonomia. A zatem uczelnia, projektując zestaw efektów kształcenia, powinna także zwrócić uwagę na to, jak kształtuje u studentów autonomię i odpowiedzialność w myśleniu i działaniu.

Nie istnieje praktycznie żadna możliwość stworzenia wyczerpującej listy czasowników operacyjnych, z jednoczesnym ich rozłącznym przyporządkowaniem do każdej z trzech kategorii. Na przykład: czasownik operacyjny: „charakteryzuje” może być wykorzystany do zdefiniowania efektu kształcenia z poziomu:

- wiedzy: „charakteryzuje przyczyny tworzenia się ruchów społecznych w drugiej połowie XIX wieku”
- umiejętności: „charakteryzuje ograniczenia własnych narzędzi badawczych, wykorzystując w tym celu wyniki badań pilotażowych”.

Zatem o zaklasyfikowaniu danego efektu kształcenia do poziomu wiedzy, umiejętności lub kompetencji nie może decydować wyłącznie użyty do tego czasownik operacyjny, ale także pozostałe elementy definiujące (konkretyzujące) dany efekt kształcenia.

Co należy wziąć po uwagę projektując efekty kształcenia?

W ramach możliwości należy starać się podkreślać następujące czynniki decydujące o atrakcyjności naszej uczelni:

- innowacyjność programu nauczania dostosowanego do potrzeb studentów i rynku pracy
- unikalność oferty edukacyjnej – sposobów prowadzenia zajęć i sprawdzania wiedzy
- otwartość uczelni na współpracę i jej związki z szeroko rozumianym środowiskiem kulturalnym
- ukierunkowanie zajęć teoretycznych na aspekty praktyczne, podkreślanie związku między teorią a praktyką oraz nauką i sztuką
- kształcenie absolwentów rozumiejących potrzebę dalszego kształcenia i rozwoju artystycznego (np. w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”)
- otwartość na współpracę międzyuczelnianą i międzynarodową, projekty interdyscyplinarne, a także na studentów z zagranicy